

wasta õpetanud. Mis temast edaspidi saanud, selle üle ei ole sõnumit.

Kaht asja näitab meile see lugu, e s i t e t s seda, kui usinast Lutheruse kiriku-puhastamine Liivimaa selle-aegsetes pealinnades, Riigas ja Tallinnas wasta wõetud on, ja t e i s e t s seda, kui suure tõsidusega seal puhta Jumala-sõna järel tallitati ja puhastatud kirikut hoolega ja kõigist wõimust kaitseti.

Wast seitse aastat waremini, Wiinakuu 17. pääwal 1517, oli Dr. Martinus Luther oma tööd kirikliku segaduse ja paapstliku wägivalia wasta alganud, kui tema õpetus Riigas ja Tallinnas juba nii sügawast juurdunud oli, et kõik kohtud ja ülemad selle eest seisiwad.

Antonius Bombhouwer oli küll Riigas wangi pandud ja seisustel näitas nõuu olema teda surmanuhtluse alla mõista, millest ehk arutada wõiks, et kannatamata meel, mis Ewangeliumi õpetuse kohaline ei ole, siin ka juba puhastatud kirikus aset leidnud ehk Katholiigi kirikust selle sisse libisenud oleks. Teda ei tahetud aga mitte sellepärast laelakohtu alla anda, et tema ennast puhastatud kiriku poole ei tunnistanud, waid sellepärast, et tema Paapsti juures käinud oli, Liivimaa wasta wõerast wäge appi kutsumas, et tema sedawiisi oma kodumaa äraandjaks oli saada püüdnud.

Kergest lastis aga Riia Raetohus oma tähtsat wangi lahti, kui lootust anti, et tema ehk hoolsa õpetuse läbi wõiks omast eksitusest peastetud saada. Ja kui tema siitusega Katholiigi kiriku usutunnistusest kinni pidas, kui tema weel koguni Ewangeliumi õpetuse wasta awalikult üles astunud oli, siis anti temale luba, seda oma mõtet awalikkus waidlemises põhjustada ja kaitseada. Waidlemises täieste ära wõidetud, julges tema siiski weel oma wastaseid ja kõiki kogudust awalikult pahandada, ja needsamad tema wastased, selle salalik äraandja ja awalik waenlane tema oli, needsamad kaitseiwad teda pahandatud rahwa wiha wasta. Raetohus ei arwanud selle mehele küll enam Riigas eluaseta lubada wõima, tema enese külge ei ole aga ka edaspidi keegi püüdnud, kui tema Rooma-käik teda ka oma kaastodanikkude äraandjaks tunnistas ja nende kaastodanikkude silma ees laelakohtu wääriliseks tegi. See kohtuotsus, mis teda umrahu alla mõistis, oli küll karm meie aea kohta, aga ühel aeal, kus Katholiigi maadel Ewangeliumi usulist mõdegaga ja tulega taga liusati, oli see wäga pehme, ja ka seda põhjustati pühakirja sõna peale ja mõisteti otse kui pühakirja sundmusel, et nõdremad weenad eksitunud ei saaks. Riipalju oli puhta Ewangeliumi õpetus siin wilja kannud, oli inimeste südameid esimese